

Communiceren over techniek en ICT

Communicatie speelt een belangrijke rol bij het beeld dat mbo-scholen over hun techniek- en ICT-opleidingen uitdragen. Eén van de valkuilen is dat de communicatie eenzijdig is en niet iedereen aanspreekt. Inclusieve communicatie kan bijdragen aan het bereiken van een meer divers publiek. In het bijzonder kan het helpen bij het aantrekken van meer meisjes voor techniek- en ICT-opleidingen. VHTO heeft daarom de tool 'Communiceren over techniek en ICT' als hulpmiddel voor communicatieprofessionals van mbo-scholen ontwikkeld. Deze is gebaseerd op het uitgangspunt van inclusieve communicatie.

Inclusieve communicatie

Communicatie die niemand uitsluit en bewust iedereen aanspreekt wordt inclusieve communicatie genoemd. Inclusieve communicatie houdt rekening met de kant van de ontvanger. Wat hoort of leest de ander? Wat gebeurt er in het hoofd van de ontvanger? Inzicht in de werking van mentale frames kan helpen bij inclusieve communicatie. Framing geeft ons namelijk een kijkje in de hoofden van ontvangers. Het laat zien dat binnenkomende informatie vanuit vaste denkkaders wordt geïnterpreteerd. 'Techniek is zwaar' is een voorbeeld van een frame. Hoe vaker we dit frame over mbo-techniekopleidingen tegenkomen, hoe dieper het inslijt in ons brein.¹

Andere voorbeelden van ingesleten frames over techniek zijn bijvoorbeeld 'techniek is niet voor meisjes' en 'je moet ervoor geboren zijn'. Dit zijn negatieve frames die een belemmering voor meisjes om een techniekopleiding te kiezen vormen. Het is de kunst om in beschrijvingen van opleidingen deze negatieve frames te vermijden en in plaats daarvan positieve frames te activeren. Zoals 'techniek is leuk en veelzijdig en 'techniek geeft je een financieel zekere toekomst'. Het gebruik van deze kaders laat zien dat techniek aantrekkelijk is en een interessant toekomstperspectief voor iedereen.

Inclusieve communicatie over techniek- en ICT-opleidingen begint bij de makers van de communicatiemiddelen, de communicatieprofessionals. Zij kunnen de stereotypen over vrouwen- en mannenberoepen doorbreken of bevestigen. Door woordkeuze, framing en beeldgebruik kunnen meisjes zich al dan niet aangesproken voelen.

Wat helpt?

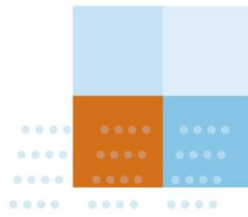
- Maatschappelijke toepassingen van techniek naar voren brengen
- Technische termen uit leggen
- Benadrukken wat je in de opleiding leert in plaats van wat je moet kunnen
- In beeldtaal laten zien dat meisjes en jongens plezier hebben in techniek en ICT.

Tool Communiceren over techniek en ICT

Met de tool 'Communiceren over techniek en ICT' willen we communicatieprofessionals van mbo-scholen een handreiking bieden voor inclusieve communicatie over opleidingen. De tool bestaat uit een zelfscan en een checklist. De zelfscan is een hulpmiddel om voorlichtingsmiddelen mee te toetsen. De checklist over taal- en beeldgebruik is een hulpmiddel bij het maken van nieuwe communicatiemiddelen.

---

¹ Sarah Gagestein, Framing Techniek, Kwalitatief onderzoek naar de mentale verhalen die verteld worden rond techniek, oktober 2018, pagina 5

Zelfscan voorlichtingsmaterialen techniek en ICT

Hoe communiceren we nu? Deze zelfscan kan worden gebruikt om voorlichtingsmaterialen zoals brochures, website en banners te toetsen. Het is een middel om het gesprek over inclusieve communicatie op gang te brengen.

Vul de zelfscan individueel in en vergelijk en bespreek de scores met elkaar.

Onze communicatie is inclusief	ja/deels/nee
We doorbreken stereotiepe beroepsbeelden	ja/deels/nee
We willen alle jongeren interesseren voor techniek en ICT	ja/deels/nee
In onze communicatie laten we een divers beeld zien	ja/deels/nee
We gebruiken foto's waarop jongens en meisjes staan	ja/deels/nee
In de teksten gebruiken we geen vakjargon	ja/deels/nee
We maken duidelijk wat je leert in de opleiding	ja/deels/nee
Er is een mix van technische- en communicatievaardigheden	ja/deels/nee
We laten maatschappelijke toepassingen zien	ja/deels/nee
We framen techniek en ICT als 'leuk en veelzijdig'	ja/deels/nee
We framen techniek en ICT als 'een zekere toekomst'	ja/deels/nee
Het taalgebruik spreekt meisjes en jongens aan	ja/deels/nee

Voorbeeld website mbo-school

Alles wat je wel of niet doet binnen een project heeft gevolgen, voor de kosten, de planning of de kwaliteit. Dat vraagt een flinke dosis verantwoordelijkheidsgevoel. Heb jij daarnaast technisch, ruimtelijk en wiskundig inzicht, en ben je iemand die beslissingen durft te nemen? Kies dan voor de opleiding tot middenkaderfunctionaris bouw!

Zo kan het ook

Wat leer je tijdens de opleiding?

- Ontwerpen van constructies en details
- Organiseren en leiden van bouwprojecten
- Adviseren en infomeren van klanten en opdrachtgevers
- Inspecteren en controleren van bouwwerken
- Begeleiden van de technische uitvoering
- Verzorgen van informatie over bouwprojecten en het bouwproces
- Maken, controleren en bewaken van begrotingen, offertes, plannings, bestekken, werkomschrijving en tekeningen

Checklist taal- en beeldgebruik techniek en ICT

Deze checklist kan gebruikt worden bij het aanpassen en ontwikkelen van voorlichtingsmaterialen over techniek- en ICT-opleidingen. Hoe kunnen we inclusief communiceren?

Inhoud

- Gebruik geen kwalificaties als 'ingewikkeld' of 'makkelijker dan je denkt'.
- Leg de nadruk op wat je leert in de opleiding in plaats van op wat je al moet kunnen.
- Wissel in filmpjes en quotes af tussen mannelijke en vrouwelijke studenten, vakdocenten en rolmodellen.
- Geef opsommingen van wat je leert in de opleiding. Benoem naast vaktechnische vaardigheden ook de communicatieve kwalificatievereisten.
- Geef aan dat het bij techniek en ICT niet alleen om maken gaat, maar ook om ontwerpen en samen oplossingen bedenken voor problemen.
- Werp geen onnodige drempel op bij het aanmelden voor de opleiding door het gebruik van zinnen als 'altijd al bezig met techniek?', 'de computer heeft geen geheimen voor je' en 'talent gezocht'.
- Benoem verschillende toekomstperspectieven en houdt daarbij rekening met de interesse van meisjes en jongens.
- Expliciteer wat je na de opleiding kan betekenen voor mensen, de omgeving en de samenleving.
- Benoem mogelijkheden na het behalen van de opleiding vanuit de belevingswereld van de doelgroepen.

Taalgebruik

- Gebruik gewone taal en vermijd vakjargon en technische details zodat alle lezers begrijpen wat er staat.
- Kies de directe aanspreekvorm in de tweede persoon enkelvoud (jij), eventueel afgewisseld met de derde persoon meervoud (zij). Zo vermijd je het gebruik van de vrouwelijke of mannelijk vorm.
- Gebruik liever typeringen als 'flexibel', 'communicatief' en 'verbinder' in plaats van 'resultaatgericht' en 'nerd'. Meisjes en jongens voelen zich daardoor aangesproken terwijl prestatiegerichte taal veel meisjes onbewust buitensluit.

Voorbeeld website mbo-school

De uitvoerder bouw/infra werkt bij een klein, middelgroot of groot uitvoerend bouwbedrijf of infrabedrijf met als hoofdactiviteit het realiseren bouw- of infrawerken. Zijn belangrijkste activiteiten zijn het voorbereiden van de uitvoering van een werk en het organiseren en bewaken van de uitvoering. Hij werkt vaak op verschillende werklocaties.

Zo kan het ook

Als uitvoerder bouw/infra werk je bij een klein, middelgroot of groot uitvoerend bouwbedrijf of infrabedrijf met als hoofdactiviteit het realiseren bouw- of infrawerken. Je belangrijkste activiteiten zijn het voorbereiden van de uitvoering van een werk en het organiseren en bewaken van de uitvoering. Je werkt vaak op verschillende werklocaties.

Beeldgebruik

Gebruik foto's waarop meisjes en jongens te zien zijn zodat een divers beeld ontstaat. Zorg voor een evenwichtige verdeling tussen het aantal meisjes en jongens dat te zien is, ook als het aantal studentes in de opleiding veel minder is.

- Breng samenwerking en overleg in beeld en wissel dit af met studenten die aan een opdracht of product werken. Gebruik actiefoto's en liever geen portretten.
- Fotografeer studentes op dezelfde manier als de mannelijke studenten. Voorkom dat meisjes in beeld zijn met een afwachtende houding of dat zij de enige zijn die in de camera kijken.
- Gebruik bijschriften bij foto's waarop machines en apparaten staan zodat duidelijk is wat het voorstelt.
- Laat zien hoe eindproducten en resultaten gebruikt worden en breng ook de gebruikers in beeld.
- Laat contexten of omgevingen zien waarin de techniek wordt toegepast die voor meisjes en jongens bekend zijn.

Voorbeeld website mbo-school

“De ICT is nog steeds wel een mannenwereld, maar daar heb ik totaal geen problemen mee. Ik was vroeger het enige meisje in de klas en dat is ook altijd prima gegaan. Ook toen hielp ik graag mijn klasgenoten, ik werd ook wel het moedertje van de klas genoemd. Ik ben gek op games en op voetbal dus met veel jongens heb ik als het om die onderwerpen gaat wel een klik.”

Zo kan het ook

“De ICT is een veelzijdige wereld en dat vind ik juist zo leuk. Je kan mensen helpen problemen op te lossen. Iets wat me op het lijf geschreven is. Ook op school hielp ik mijn klasgenoten altijd graag met opdrachten en de lesstof. Ik ben gek op games en voetbal en dat geeft zeker wel een klik met veel studenten”.